

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

01601, м. Київ, вул. І. Франка, 19

тел.: (044) 235-23-78, факс: 235-32-57

E-mail: info@mincult.gov.ua

**Керівникам структурних підрозділів
у сфері культури обласних, Київської міської
державних адміністрацій**

01.02.2017

83/7-4/15-17

№

На №

Шановні керівники!

Останнім часом серед керівників та педагогічних працівників зростає занепокоєння щодо подальшої долі мистецьких шкіл, збудене неправдивою інформацією, яка поширюється окремими громадськими діячами. Зокрема, поширюється невірна інформація щодо планів Міністерства перетворити мистецькі школи на гуртки, що призведе до знищення в них ланки початкової професійної мистецької освіти і до закриття шкіл.

З метою доведення до всіх зацікавлених осіб, передусім, керівників та педагогічних колективів мистецьких шкіл (початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів – шкіл естетичного виховання) достовірної інформації стосовно реальних дій Міністерства культури в цьому напрямку, повідомляємо про наступне.

Міністерство культури планомірно і системно захищає інтереси культурно-мистецької освіти. Зокрема, Міністерство досягло включення норм щодо вищої культурно-мистецької освіти до Закону України «Про вищу освіту», інтереси галузевої освіти відображені в переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців з вищою освітою, в Умовах прийому до вищих навчальних закладів та на навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодшого спеціаліста у 2017 році. Проводиться робота щодо визначення змісту вищої освіти за спеціальностями галузі культури і мистецтва для забезпечення нерозривності ланок мистецької освіти та зв'язків з професійною сферою. Культурно-мистецька освіта включена до проекту пріоритетних напрямів діяльності Кабінету Міністрів України на 2017-2020 роки.

Звертаємо Вашу увагу, що саме Міністерством було розроблено норми щодо мистецької освіти та ініційовано їх включення до проекту Закону України «Про освіту». Такі норми вже прийняті в першому читанні і визначають мистецьку освіту як спеціалізований вид освіти, який має особливі умови реалізації, встановлює пов'язаність між собою її ланок, взаємозалежність рівнів і наступність її здобуття в процесі підготовки професійних митців. У законопроекті передбачено визначення особливих умов акредитації освітніх програм мистецької освіти, ліцензування та акредитації закладів мистецької

освіти, вимоги до педагогічних працівників, які визначатимуться Міністерством культури. Таким чином, в освітньому законодавстві буде закріплена єдність галузевої системи освіти, основною ланкою якої є початкова мистецька освіта (з проектом Закону України «Про освіту» можна ознайомитись на офіційному сайті Верховної Ради України: www.rada.gov.ua).

Ураховуючи реформування галузі освіти загалом, а також процеси децентралізації, ігнорувати ті виклики, які у зв'язку з цим постали перед початковою мистецькою освітою, не можна. Законсервувати наявний стан, в якому перебувають мистецькі школи, неможливо, оскільки зовнішні обставини змінилися. Слідування керівниками та педагогічними працівниками шкіл ідеології патерналізму негативно позначиться на майбутньому шкіл, оскільки вже зараз до Мінкультури надходять повідомлення про загрози їх закриття, або припинення діяльності їх філій. В умовах, коли фінансування шкіл здійснюється виключно з місцевих бюджетів, вирішення питання їх збереження буде залежати від того, наскільки діяльність цих шкіл буде усвідомленою необхідністю для громад.

Враховуючи це, Міністерство культури шукає і пропонує ті механізми, які дали б можливість зберегти унікальну систему мистецьких шкіл, а також збільшити кількість громадян України, які здобувають початкову мистецьку освіту.

Першим викликом для мистецьких шкіл є зміни, пов'язані з освітньою реформою, яка розглядає освіту не тільки як процес, а також як результат набуття певних компетентностей, які відповідають рівням Національної рамки кваліфікацій. У зв'язку з цим, підвищується відповідальність суб'єктів освітньої діяльності за результати своєї роботи. Змінюються підходи до організації освітнього процесу, а також збільшується академічна та фінансова автономія закладів освіти всіх типів і рівнів. Такі зміни стосуватимуться усіх без винятку закладів освіти, в тому числі і галузевих. Мистецькі школи мають бути готовими до таких змін.

Другим, особливо важливим викликом є децентралізація, яка передбачає утворення об'єднаних територіальних громад. Велике занепокоєння викликає подальша доля мистецьких шкіл, які при утворенні громад можуть опинитися в несприятливих умовах. У такому випадку, щоби зменшити ризики для мистецьких шкіл, Міністерство пропонує механізми не тільки збереження, а й розвитку їх мережі, розробляючи мінімальні стандарти забезпечення послугами з початкової мистецької освіти за місцем проживання. Зокрема, планом заходів Міністерства із запровадження децентралізації передбачено розроблення таких стандартів, а також підготовка пропозицій щодо компенсації вартості навчання пільгових категорій громадян у мистецьких школах та розробка системи контролю за повнотою та якістю надання цих послуг.

Усвідомлюючи необхідність вести постійну роз'яснювальну роботу, Мінкультури здійснює системну просвітницьку діяльність щодо майбутнього шкіл в контексті таких змін, беручи участь у зустрічах з керівниками мистецьких шкіл на запрошення відповідних регіональних органів управління культурою. Протягом кінця 2015 – початку 2017 років відбулося 11 таких зустрічей, а саме, з керівниками Вінницької, Донецької, Закарпатської,

Київської, Львівської, Одеської, Полтавської, Сумської, Харківської, Хмельницької, Чернігівської областей.

Громадський резонанс, який викликали пропозиції Мінкультури щодо планів діяльності свого консультативно-дорадчого органу та подальшого функціонування мистецьких шкіл, спирається на термін «реформування початкової мистецької освіти», хоча йдеться просто про розширення можливостей шкіл для подальшого їх розвитку.

Отже, конкретні зміни, запропоновані Міністерством для реалізації у 2017 році, які необхідні для врятування мистецьких шкіл і якими найбільше занепокоєні представники педагогічної громадськості:

1. Знаючи про турботу щодо подальшої долі мистецьких шкіл під час децентралізації та утворення об'єднаних територіальних громад, Міністерство пропонує затвердити мінімальні стандарти забезпечення послугами мистецької освіти. Стандарти – не тільки відповідь на питання де мають бути мистецькі школи, але й питання, якими вони мають бути: обов'язково пропонувати **обидва типи початкової мистецької освіти – початкову професійну освіту** для тих, хто збирається вступати до мистецьких освітніх закладів вищого рівня, **та загальномистецьку підготовку** для тих, хто просто прагне розвиватися. Освітні програми першого типу будуть базуватися на нині затверджених Типових планах ПСМНЗ (ШЕВ), які увійдуть до них в повному обсязі. Освітні програми другого типу – «полегшений варіант» типових навчальних планів, до якого будуть обов'язково входити 4 складові: фах, сольфеджіо, історія мистецтва та колективне музикування (пленери, постановки тощо). У всякому разі **формування змісту типових освітніх програм буде здійснюватися методистами та викладачами шкіл** під орудою Державного методичного центру навчальних закладів культури і мистецтв України. Ця робота розпочнеться тільки після введення в дію Закону України «Про освіту» в новій редакції. Також мінімальні стандарти встановлюватимуть нормативи фінансування для спроможності їх втілення.

2. Поширюється неправдива інформація про скасування типових навчальних планів, про те, що школи перетворюються на гуртки, зникне початкова професійна ланка мистецької освіти. **Це не відповідає дійсності, адже типові навчальні плани не будуть скасовані Міністерством культури** доки остання мистецька школа не перейде на нові форми організації освітнього процесу – освітні програми. Відразу зауважимо, що **Міністерство не здійснюватиме насильницького впровадження освітніх програм у школах**, а буде пропонувати їх як альтернативу типовим навчальним планам. Вибір форми організації освітнього процесу буде здійснюватися кожною школою окремо. Як вказувалося в пункті 1, нинішні типові навчальні плани стануть основою типових освітніх програм початкової професійної мистецької підготовки, таким чином, буде збережена можливість школи здійснювати таку освітню діяльність. Окрім того, школа, виходячи з власних умов, може обрати для своєї діяльності тільки одну програму, не надаючи послуг з загальномистецької підготовки. У цьому буде полягати суть академічної автономії закладу.

Міністерство знає, що типові навчальні плани наразі не виконуються на 100 відсотків через брак фінансування. Невиконання планів – це невиконання

стандарту початкової мистецької освіти. У разі, коли буде вибір освітніх програм, кожен заклад може усунути цю невідповідність.

3. Поширюється неправдива інформація, що віднесення в законопроекті «Про освіту» позашкільної освіти до неформальної призведе до припинення фінансування мистецьких шкіл як закладів, які надають необов'язкову освіту, і переведе їх діяльність на засади самоокупності. Наразі частиною 2 статті 20 проекту Закону України «Про освіту», прийнятого Верховною Радою України в першому читанні, передбачено, що мистецька освіта (у тому числі і початкова) може здійснюватися в системі формальної, неформальної та інформальної освіти. Наразі представниками Мінкультури, які входять до робочої групи з доопрацювання законопроекту, пропонують внести до нього норми, які передбачали б видання документів про початкову мистецьку освіту навіть неформальну. Формальна та неформальна освіта відповідно до вказаного законопроекту відрізняється виключно тим, що формальна освіта необхідна для продовження навчання або роботи за професією і передбачає обов'язкові ліцензування, акредитацію, зовнішній інституційний аудит закладу, а також акредитацію освітніх програм, а неформальна – це та сама організована і спланована освіта, яка не передбачає продовження професійної освіти, права працювати, ліцензування, акредитації та зовнішнього інституційного аудиту. Отже, за таким принципом освітні програми початкової професійної мистецької освіти можуть належати до виду формальної освіти, а освітні програми загальношкільної підготовки – до виду неформальної освіти.

Ще один міф, що тільки формальна освіта буде фінансуватися з бюджету. **Це не правда.** Неформальна освіта теж буде фінансуватися з бюджету (див. законопроект), при цьому не вся формальна освіта буде повністю фінансуватися з бюджету (наприклад, вища освіта).

4. Поширюється недостовірні інформація, що перейменування ПСМНЗ (ШЕВ) на узагальнюючий термін «мистецькі школи» є тільки формальною зміною назви цих шкіл, яка може призвести до їх закриття, знищення початкової ланки професійної мистецької освіти в них та значних витрат з бюджету, пов'язаних зі зміною установчих документів, печаток, бланків та вивісок.

Міністерство культури проаналізувало Державний реєстр юридичних осіб і доводить до вашого відома, що існує понад 10 варіантів назв мистецьких шкіл, з яких «початковий спеціалізований мистецький навчальний заклад (школа естетичного виховання)» має дуже мала кількість шкіл по всій Україні. Ще невелика частина шкіл має у своїй назві визначення типу шкіл «початковий спеціалізований мистецький навчальний заклад». У скількох закладів це відображено на табличках та печатках – з'ясувати можливості немає. У зв'язку з цим маємо наголосити, що при підготовці статутних документів після введення в 2005 році змін до Закону України «Про позашкільну освіту» значна кількість мистецьких шкіл не привела свої назви у відповідність до цих норм, чим порушила законодавство. Однак, це не завадило жодній школі, яка не перейменована відповідно до вказаних змін, не переоформлювати свої статутні документи та інші атрибути юридичної особи.

Чому узагальнюючою назвою закладів початкової мистецької освіти доцільніше визначити «мистецькі школи»:

По-перше, більш коротка назва дозволить включити цей тип закладів окремо від інших закладів позашкільної освіти до фінансового законодавства. Наразі повна назва шкіл «ПСМНЗ (ШЕВ)» не використовується в жодному акті законодавства, який стосується фінансування або оплати праці педагогічних працівників мистецьких шкіл, починаючи з Бюджетного кодексу України. Це дає підстави часто їх сприймати в контексті закладів позашкільної освіти. Переважно, фінансове законодавство використовує словосполучення «школи естетичного виховання», що не відповідає суті діяльності цих шкіл особливо в частині початкової професійної освіти.

По-друге, Міністерством запропоновано в прикінцевих положеннях законопроекту «Про освіту» внести зміни до статті 15 Закону України «Про позашкільну освіту», якими передбачити одним з напрямків позашкільної освіти «мистецько-освітній», який буде окремим від художньо-естетичного напрямку. У результаті, при затвердженні дефініцій «мистецька школа» та «мистецько-освітній напрям позашкільної освіти» школи сфери культури будуть визначатися як окрема від позашкільних закладів МОН система, що зможе підкреслити її унікальність.

По-третє, назва «початковий спеціалізований мистецький навчальний заклад» не містить у своїй назві ключове слово «школа», а термін «школа естетичного виховання» не містить в собі спеціального статусу таких шкіл. Тому термін «мистецька школа» буде терміном, який визначає заклади, що надають початкову мистецьку освіту і належать до спеціалізованих закладів мистецької освіти.

Щодо витрат з місцевих бюджетів на перейменування шкіл та зміну статутних документів інформуємо, що термін «мистецькі школи» для зручності буде включати в себе всі сьогоденні існуючі варіанти назв шкіл для уникнення додаткових витрат. Разом з тим, інформуємо, що зміна статутів мистецьких шкіл після прийняття нової редакції Закону України «Про освіту» буде неминучою навіть без врахування узагальнюючої назви «мистецькі школи», оскільки цей законопроект передбачає кардинальну зміну умов організації освітньої діяльності. Тим більше, що законом буде визначено строк на приведення у відповідність своїх актів суб'єктами освітньої діяльності – **5 років від дати набрання Законом чинності.**

Насамкінець повідомляємо, що для отримання об'єктивної інформації з регіонів щодо розвитку процесів децентралізації та з метою вироблення ефективних механізмів державної культурної політики в сфері мистецької освіти Мінкультури здійснило реформування консультативно-дорадчих органів з питань культурно-мистецької освіти шляхом утворення Ради з питань культурно-мистецької освіти Міністерства культури України. До цієї Ради входять представники всіх ланок галузевої освіти, у тому числі, 4 регіональних представника мистецьких шкіл. Звертаємо Вашу увагу на те, що утворення такої ради було покликане поживати взаємодію всіх ланок мистецької освіти та розглядати питання її розвитку в цілісному аспекті. У зв'язку з цим, **наказ про утворення Всеукраїнської ради директорів початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів (шкіл естетичного виховання) був скасований.**

На останньому засіданні цієї організації 26 березня 2016 року голова її президії Шаліт О. Г., директор Дитячої музичної школи № 35 м. Києва, офіційно оголосив про припинення співпраці Всеукраїнської ради директорів початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів (шкіл естетичного виховання) з Міністерством культури, що зробило неможливим подальше функціонування такої ради як дорадчо-консультативного органу Мінкультури та включення представників її президії до складу Ради з питань культурно-мистецької освіти Міністерства культури України. Разом з тим, на засіданні робочої групи «Початкова мистецька освіта» Ради з питань культурно-мистецької освіти на прохання його учасників Шаліту О. Г. було запропоновано ввійти до складу зазначеної робочої групи за умови дотримання встановлених принципів її роботи:

- взаємна повага між учасниками групи та представниками Ради і Міністерством;
- переважання спільного інтересу над особистими амбіціями;
- відкритість обговорень;
- рівноправність пропозицій при розгляді та врахуванні;
- активність у всіх заходах, ініційованих робочою групою, Радою та Міністерством;
- плюралізм думок та досягнення консенсусу;
- досягнення якісного позитивного результату;
- довіра до спільного результату;
- просування змін серед колег.

Варто зазначити, що реформування дорадчо-консультативних органів, формування їх складу, затвердження положень про них є **виключним повноваженням Міністерства**. Разом з тим, таке реформування не передбачає скасування обласних рад директорів. Більше того, Мінкультури розраховує на співпрацю із зазначеними радами в питаннях провадження змін у системі початкової мистецької освіти.

Шановні керівники! Міністерство культури опікувалося, опікується і буде опікуватися початковою ланкою мистецької освіти і готове до конструктивної співпраці з усіма зацікавленими сторонами.

Просимо поширити цього листа серед усіх керівників та педагогічних колективів мистецьких шкіл (початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів – шкіл естетичного виховання) для уникнення випадків спотворення достовірної інформації щодо розвитку мистецької освіти в Україні.

З повагою

Міністр

Є. М. Нищук